

Jan Hus 1415

Jan Hus se narodil nejspíše roku 1371 pravděpodobně v Husinci u Prachatic, kde je také jeho údajný rodný dům. Po letech v prachatické škole odchází studovat do Prahy – s touhou jako kněz zajistit si ‘postavení dobré a vážené’, jak po letech dozrává. Roku 1396 je prohlášen mistrem svobodných umění (filosofie), v roce 1404 dosahuje titulu bakalář teologie. V roce vydání Dekretu kutnohorského (1409) byl následně zvolen na zimní semestr rektorem pražské univerzity, založené Karlem IV. šedesát let před tím.

Mezitím už je inspirován a ovlivněn, s řadou svých dalších kolegů i učitelů, myšlenkami a argumentací anglického filosofa a teologa Jana Viklefa (po 1320-1384) na nápravu poměrů v církvi i ve společnosti. Rychlé šíření Viklefových spisů umožnilo zesílení česko-anglických kontaktů po sňatku (1382) Anny, dcery Karla IV., s anglickým králem Richardem II.

Viklefovy reformní myšlenky se napojily na tradici německy proslovených reformních kázání Konrada Waldhausera (~1326-1369), působení Milíče z Kroměříže (po 1320-1374) i na biblické důrazy v díle Matěje z Janova (~1355-1393).

Téměř jistě není Hus autorem spřežkového pravopisu, který ale sám uplatňuje ve své Postile (1413). Podporoval ovšem možnost číst bibli ve srozumitelném jazyku a zdůrazňoval znalost bible jako možnost rozpoznávat rozpor mezi evangeliem a praxí tehdejší církve a stavem soudobé společnosti. Jako kazatel v Betlémské kapli podporoval český zpěv, byť se hymnologové neshodují, nakolik či zda vůbec je Hus autorem písní (např. husitský Otčenáš - Navštiv nás, Kriste žádoucí – Králi slavný, Kriste dobrý – Jezu Kriste, štědrý kněže ...).

V Betlémě Hus působí v letech 1402-1412, káže česky z vlastní latinské přípravy. Kritizuje stav a poměry soudobé církve a postupně formuluje a v kázáních ukazuje rozsah nedostatků a potřebu reformy církve a obnovy společnosti.

Dal podnět pro Dekret kutnohorský, v lednu 1409, kterým Václav IV. otočil poměry na pražském ‘vysokém učení’ ve prospěch ‘českého národa’. Pojem univerzitní český národ v sobě ovšem neobsahuje žádnou národní, tím méně nacionální konotaci, neboť ony ‘tři hlasy českého národa’ zahrnovaly ty, kdo se narodili na území Českého království, takže se jedná do určité míry o současný občanský princip.

Král Václav IV. ovšem dekret vydal kvůli tomu, aby si zajistil podporu ‘Karlovy’ univerzity pro ukončení schismatu (dvojpapežství) na blížícím se církevním koncilu v Pise. Koncil však nejen schisma neodstranil, ale zvolil třetího papeže a tím se stav církve zdiskreditoval ještě více.

Třebaže byl Hus vybírán i za kazatele na kněžských synodách (1405, 1407), postupně ztrácel podporu arcibiskupa (1403-1411) Zbyňka Zajíce z Hazmburka. Ten na něj podal v červenci 1410 u římské kurie žalobu kvůli šíření Viklefových spisů a myšlenek. Od února 1411 čelil Hus soudnímu procesu u kurie jednoho (1410-1415) ze tří papežů, Jana XXIII.

Když v červnu 1412 kázáním proti odpustkové akci Jana XXIII. na podporu jeho válečné kampaně vyvolal Hus v Praze pobouření, ztratil podporu i krále Václava IV., který měl na prodeji odpustků finanční zájem. Když Jan XXIII. vyhlásil v létě 1412 nad Husem ztíženou klatbu, odešel Hus po vyhlášení interdiktů 18. října z Prahy a proti postupu kurie se odvolal ke Kristu.

Leč takovou instanci církevní právo neznalo – a neuznávalo. Pro Husa však byl *lex Christi* (zákon Kristův) nejvyšší a závaznou normou pro život křesťana i celé společnosti, neboť Kristus, nikoli papež, je hlavou církve (sr Matouš 23,8).

V dalších měsících kázal leckde po jižních Čechách. Sestavil českou Postilu a začátkem června 1413 dokončil svůj stěžejní spis *De ecclesia* (O církvi), kde využije řadu Viklefových myšlenek, byť některé pro Viklefa podstatné Hus nepřejal (včetně odmítání transsubstanciace). Vychází ale, shodně s Viklefem, z filosofického realismu, v jeho době již zastaralého.

Církev je pro Husa společenství předurčených ke spáse, které vytváří ti, kdo žijí podle evangelia, v souladu s Písmem. Bible je měřítkem pravosti toho, jak křesťan žije. Nestačí totiž 'věřit v Boha'; opravdu křesťanem je ten, kdo 'věří Bohu' a jedná podle Božího (biblického) slova.

Jeden ze základních bodů, který Hus rozpoznal, je 'pravdu nemá většina' (na základě Exodus 23,2). Pravda nezávisí na autoritě většiny, ani na těch, kdo drží v rukou moc, ani na jakkoli dlouhé tradici. Autoritu, moc i tradici odvozuje Hus z pravdy evangelia. Ono je základem pro rozpoznávanou pravdu o životě církve i pro život křesťana.

Když je svolán další církevní koncil na začátek listopadu 1414, dostává Hus do Kostnice pozvání, které sám chápe nejen jako možnost očistit se z kacířství, ale jako prostor prokázat potřebnost reformovat církev na základě toho, co napsal a jak kázal. Na bezpečnou cestu do Kostnice a zpět, nikoli žel na pobyt na koncilu, dostává písemnou záruku od císaře Zikmunda.

Naprosto nebere v úvahu, že jeho soudní proces u papežské kurie přebírá koncil. Tři týdny po příjezdu do Kostnice je koncem listopadu uvězněn a z vězení už nevyjde, třebaže při svém příjezdu na koncil o vánocích 1414 požaduje Zikmund Husovo propuštění. Nakonec ale ustupuje vůli koncilu, aby nebyl ohrožen hlavní bod, kvůli němuž se koncil sešel – odstranit papežské schisma; osud českého 'kacíře' je v tomto ohledu okrajový.

Po řadě peripetií je začátkem května 1415 koncilem odsouzeno učení Jana Viklefa na základě 45 článků vybraných z jeho spisů a v polovině června koncil vyhlásil zákaz laického kalicha – už jako reakci na rychlé šíření vysluhování sub utraque v Čechách, které teď podpořil z Kostnice i Hus.

Na Zikmundův nátlak koncil povolil na začátku června v refektáři františkánského kláštera v Husově případě tři veřejné výslechy. Nikoli však Husovu svobodnou obhajobu, protože nic takového církevní právo těm, kdo jsou obviněni z kacířství, nepovoluje. Hus přesto opakovaně při slyšeních žádal, aby byl poučen, kde se mýlí a aby bylo prokázáno, v čem jsou jeho myšlenky chybné. Koncil ovšem vycházel z toho, že autoritativně rozhoduje v Božím zastoupení - a tak v Božím zájmu, byť se naprosto mýjel s Boží vůlí, když pravdu evangelia vymezuje a přizpůsobuje si ji ke svému obrazu.

Když Hus neodvolal a zůstal věrný pravdě, jak ji rozpoznal v evangeliu, byl koncilem prohlášen za zatvrzelého kacíře a předán 'světské moci' k vykonání rozsudku. Husova hranice hořela za kostnickou městskou branou 6. července 1415. Od roku 1868 je v těch místech vztyčen bludný ledovcový kámen jako pomník Husově věrnosti rozpoznané pravdě.

V reakci na Husovu smrt odchází koncilu 2. září 1415 z Čech 'stížný list' se 452 pečeti českých a moravských šlechticů. Reformní hnutí se lavinovitě šíří po Čechách a zčásti i na Moravě. Hus se stává vůdčí postavou české (první) reformace, která o celé století předchází světovou (druhou) reformaci, Lutherovu a Kalvínovu.

Zajímavost

Na kostnický koncil odjíždí Hus z Krakovce 11. října 1414. Po deseti letech na stejné datum umírá u Přibyslavi Jan Žižka (11. října 1424).

Vyhlášením svrchovanosti koncilu nad papežem 6. dubna 1415 dosáhl konciliarismus na krátké údobí (koncily v Kostnici a Basileji) svého vrcholu v pomyslném souboji o koncept řízení západní části křesťanské církve.

<https://mistareformace.cz/cs/m/jan-hus-1415>

https://cs.wikipedia.org/wiki/Jan_Hus#/media/Soubor:Jan_Hus_at_the_Stake.jpg